

Skole, høre vi ogsaa Røster, der tale om, at der ingen Ting læres i Friskolen. Jeg er nu tilbøjelig til at tro, at det er Overdrivelse baade naar der holdes disse stærke Lovtaler, og naar der rettes disse stærke Vebredelser mod Friskolen. Det Samme er ogsaa Tilfældet, naar der tales om Statskolen. Der er Nogle, som rose den i stærke Ord, og der er Andre, der kalde den en Trædemølle, og sammenligne den ligefrem med et Lugthus. Det er nu ikke meget smigrende for Statskolen, men det er vistnok ogsaa Overdrivelse snart fra den ene, snart fra den anden Side. Saaledes gaar det ogsaa med Hensyn til Friskolen, Nogle rose den for meget, Andre laste den for meget. Men naar man skal bedømme Friskolen, synes jeg, man maa se hen til, under hvilke Forhold Friskolen virker, for deraf at danne sig en Forestilling om, hvad der forventes, den vil udrette. Nu fremhæves det ofte, at Friskolen staa ganske anderledes frit end den offentlige Skole; det kan jeg nu ikke rigtig se. Jeg tror ikke, at Friskolen staa friere overfor Tilsynet end den offentlige Skole, thi holde vi fast ved, at der skal være et Tilsyn, som kontrollerer, om den opvogene Ungdom faar den Undervisning, som med Rette tilkommer den, er det aabenbart, at ogsaa Friskolen maa underkastes dette Tilsyn, og dersom Tilsynet finder, at Børnene i Friskolen ikke naae det Standpunkt, hvortil Skolen skulde bringe dem, kan Tilsynet ligefrem bestemme, at Børnene skulde sættes i en anden Skole. Dersom Friskolen skal kunne subsistere, skal kunne bestaa, maa den ligesaa vel som den offentlige Skole tage Hensyn til de Fordringer, der stilles af Tilsynet. Jeg kan ikke se Andet, og det forekommer mig, at Friskolen heller ikke staa ganske fri ligeoverfor Forældrene. Nu maa de ikke misforstaa mig, mine Herrer! jeg ønsker ikke, at Skolen skal være ligegyldig for Forældrenes Døm. Jeg tror, at enhver Lærer, og jeg kan tale af Erfaring, thi jeg har selv været Lærer i 18 Aar, maa lægge Vægt paa at vinde Forældrene for Skolen, thi Hjemmet er en væsentlig Støtte for Skolens Gjerning. Lærerne skulle søge at vinde Forældrene derved, at de vække Kjærlighed hos Børnene til Skolen og derved, at de lære Børnene Noget, saa at Forældrene kunne se, at Børnene have noget Udbytte af at gaa i Skolen. Jeg vil derfor ingenlunde sige, at Skolen skal være ligegyldig for Forældrenes Døm; men der kan gjøre sig ensidige og falske Opfattelser gjældende

hos Forældrene af Skolens Virksomhed, af den Retning, hvori Skolens Virksomhed skal gaa, hvorfor det gjælder, at Skolen staa frit og ikke skal være afhængig af disse ensidige Opfattelser og Anskuelser. Dersom jeg skal sige, hvad der er min Opfattelse af Skolens Formaal, saa er det, at Skolen skal bidrage til at udvikle Børnernes Personlighed, skal give Børnene den bedst mulige aandelige Udvikling. Men dette kan kun ske derved, at Skolen bibringer Børnene gode, funde og nyttige Kundskaber. Maalet det er Personlighedens Udvikling, Midlerne ere Kundskaberne. Der gjør sig der nu ofte en ensidig Opfattelse gjældende. Der er en Retning, der siger eller tænker i alt Fald: Bore Børn skulle i Skolen erhverve sig de Kundskaber, de siden kunne lære paa i Livet, og som de kunne have Brug for hele Livet igennem. Forældrene spørge da, hvad hører der til, for at et vogent Menneske kan være et oplyst Menneske, og hvad hører der til for at komme frem i de forskjellige Livsstillingen, og det skal Børnene, siges der, saa lære i Skolen. Herved kommer der en Trængsel af Jagt ind i Skolen. Snart hedder det, der kræves Remi for at være et oplyst Menneske, og saa skal der læres Remi i Skolen, snart hedder det, at der kræves Naturhistorie i den og den Abstraktion for at være et oplyst Menneske, altsaa skal det læres i Skolen. Jeg tror, at der er en Mængde private Skoler, der lide under, at Forældrene stille saadanne Fordringer til Skolen, navnlig tror jeg, der er mange Pigeskoler i Kjøbstæderne, som kunne tale med, og sige, at der lides under, at Forældrene stille saadanne Fordringer. Det er en Retning, som forvæxler Maalet og Midlerne, som gjør det, der kun skulde være Midlerne, til Maalet. Men dernæst er der en anden Retning, som vil naae Maalet, uden at benytte Midlerne, som lader haant om Kundskaber, fordi de sige, at Kundskaber glemmes efterhaanden, men det, der bestaa, er den aandelige Udvikling. De ville naae denne aandelige Udvikling, uden at benytte de Midler, der behøves, for at den kan naaes. Jeg nærer nogen Tvivl, om der ikke nu og da i Friskolen skulde være en Tilbøjelighed til at gaa i denne Retning, fordi Friskolen lider under den Stemning, som i denne Henseende er herskende hos Forældrene. Men naar der gjør sig en saadan ensidig Retning eller Opfattelse gjældende med Hensyn til Skolens Gjerning og Formaal, saa er det af Vigtighed, at Skolen kan staa nogenlunde frit og uafhængig,